

CROATIAN ABSTRACTS KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

HANNEKE MEULINK-KORF & WIM NOORLANDER (str. 157)

Resursi povjerenja u jednom raspadajućem svijetu: Društveno-gospodarska dimenzija i etika povezivanja trgom Boszormenyija-Nagya: Sjedinjujući gospodarsko-znanstvenu, odnosno društveno-znanstvenu literaturu, u studiji se induciraju praktične primjene koje se grade na filozofskim, te na teološkim iskustvima. Stavljamo primjedbe s obzirom na posljedice financijsko-gospodarske krize, te „slobodnog tržišta” i privatne sfere, koje su se javile u nedavnoj prošlosti. Poput terapeuta moramo ispitati suvremene odnose izvješća koja raspolažu s društveno-gospodarskim činjenicama i (inter)personalnim dimenzijama. Što je situacija s ideologijom autonomije i jednakosti prikrivenim uvjetima odgovornosti povezivanja usred postojeće društvene nepravdnosti i neizvjesnosti? Usred takvih okolnosti, istražujemo realnu perspektivu nade „kao heuristiku straha”. Snaga etike povezivanja može se učiniti iluzijom ako pretpostavimo da snaganje odgovornosti ovisi o mjeri slobode kojom nas je podarila priroda i kultura. Iako je poznata ova pretpostavka, etika povezivanja ipak je onaj motivacijski sloj koji pruža nadu u svezi uspostavljanja povređene ljudske pravednosti. Čitajući Levinasa možemo bolje razumjeti kako je sve to moguće. Privlačna snaga druge osobe za mene je motivacija. „Njezina zapovjed bez moći” čini me slobodnim. Kontekstualni pristup Boszormenyija-Nagya nudi vrijedne mogućnosti za izgrađivanje odgovorne brige povezivanja.

ključne riječi: gospodarska kriza, etika povezivanja, resursi povjerenja i pouzdanosti, kontekstualna terapija, uzajamnost

ROBERT BIEL (str. 184)

Dušobrižništvo u Poljskoj prije i poslije političkog prevrata: Dušobrižništvo je jedna takva temeljna riječ pastoralne teologije, koju već odavno prihvaćaju u širem krugu. Pored karitasa i otkrivenja spada među bitna pitanja Crkve. Težina dušobrižništva posebno je porasla u vrijeme totalitarne potlačenosti Crkve. Tako je bilo to i poslije II. svjetskog rata u Poljskoj. Komunističke vlasti neprijateljski su se odnosile prema Crkvi. Stoga je i na djelatnost poljske Crkve, i na dušobrižništvo silno utjecalo komunističko preuzimanje vlasti. Slijedom toga, u komunističkoj Poljskoj Crkva je prisiljena na to da se dušobrižničkom djelatnošću takoreći povuče u sakristiju. Takav život „Crkve u sakristiji”, koji su komunisti jedino otpili za udovoljavanje duhovnih potreba vjernika, na mnogim mjestima dovela je do minimalističkog razumijevanja dušobrižništva. U sjeni komunizma dušobrižništvo, posebno takva djelatnost u krugu vojnika i u zatvorima, moralo je prkositi brojnim poteškoćama. To je u totalitarnom sustavu Crkvu prisililo na ustanovljavanje novih oblika pastoralnog rada. Ponovo stečena sloboda stavila je Crkvu pred nove izazove, kojima nije jednostavno zavladatai. Današnje vrijeme, dakle, prisiljava Crkvu na promjenu paradigme, na prijelaz iz „*Ecclesie militans*” za vrijeme komunizma u „*Ecclesiu serviens*” koja živi na tlu slobodnog društva. Mora ponovo promisliti svoje poslanje i sprovesti svojevrсни „*aggiornamento*”. Nova situacija potiče Crkvu na preuređivanje pastoralne djelatnosti. Ova preobrazba i pastoralna

djelatnost u postkomunističkim društvima zgodno se može nazvati „Postsocijalističkim slijednjem Krista”. Dakle, položaj poljske katoličke Crkve poslije obrata pretpostavlja onaj proces crkvene obnove, koju je Ivan Pavao II. nazvao novom evangelizacijom. Tako se Crkva u pogledu promijenjenog društvenog uređenja nalazi pred izazovom ustanovljenja novog stila „pastoralne djelatnosti”. Za to da pastoralna djelatnost ne postane zbirmim mjestom takvih dijelova u kojem će nastati samo puno pojedinačnih koncepcija dušobrižništva, usko se mora povezati s teologijom. Putem nje, okretanjem prema modernim humanističkim i društvenim znanostima, i uz kritički dijalog s njima, pastoralna djelatnost postala je značajka odgovorne dušobrižničke djelatnosti Crkve. Upravo u tom pogledu u poljskoj pastoralnoj teologiji moraju se nadoknaditi veliki zaostaci. Ateistička država spriječila je svaki takav pokušaj Crkve kojim bi ona stvorila mogućnosti teološkog obrazovanja za laike. U komunističkoj Poljskoj Crkva je mogla imati samo jedan katolički fakultet (KUL)-ujedno ovo je bio jedini katolički fakultet u cijelom istočnom bloku. Međuvremeno teološki kraj se promijenio. Poslije obrata Crkva je znala iskoristiti povoljnu priliku da stvori bolje mogućnosti teološkog usavršavanja za laike. Uspjela je preuzeti jedno varšavsko sveučilište (UKSW) i utemeljiti veliki broj državno priznatih teoloških fakulteta. Slabu točku poljske teologije danas svakako čini znanstveno osoblje, devedesetpostotno sastavljeno od takvih svećenika koji rade i u dušobrižništvu. Profesori su osposobljeni opskrbiti postojeće fakultete i zavode, ali često puta istovremeno predavaju u više ustanova. Sada je već i u Poljskoj moguća interdisciplinarna suradnja u teologiji, stoga svojim studentima nude i nove stručne smjerove, kao što su primjerice etika, novinarstvo, društvena komunikacija i obiteljske znanosti. Na poljskim crkvenim fakultetima danas na teologiji prema procjenama uči 16.000 studenata, među kojima je isto tako budućih svećenika kao i teologa-laika. To se čini osobito važnim glede budućnosti poljske Crkve.

Ključne riječi: Poljska, dušobrižništvo, komunizam, povijest, osvrt, obrat, teologija, fakulteti

DINA GUGLIELMI, CHIARA PANARI & SILVIA SIMBULA (str. 204)

Odrednice blagostanja učitelja: Posrednička uloga intelektualnog umora: Proteklih godina veliki broj studija bavio se odlučujućim čimbenicima i posljedicama stresa koji pogađa učitelje. Jedan od najnovijih teorijskih modela vezanih za stres je model zahtjeva i resursa na radnom mjestu (JD-R, Job Demands-Resources). Ova studija ispituje jedini proces – poimence proces energije, – pretpostavljajući kako visoki zahtjevi na radnom mjestu iscrpljuju sve intelektualne i fizičke resurse zaposlenih, oštećujući njihovo zdravlje. Studija i pobliže ispituje posredničku ulogu intelektualnog umora prema trima zahtjevima postavljenim prema učiteljima na radnom mjestu (radna opterećenost, nejednakost, odnosno sukob između posla i obitelji) i trima posljedicama stresa (psihički i fizički simptomi, kao i zadovoljstvo poslom). Talijansku verziju upitnog lista PWSQ (Questionnaire for Psychosocial Work Environment and Stress), koji se popunjavao samostalno, ispunilo je 697 slučajno odabranih učitelja predstavljajući 17 obrazovnih udruga. Rezultati pokazuju kako intelektualni umor ima posredničku ulogu u konfliktu između posla i obitelji, odnosno između triju ispitivanih posljedica, to jest između psihičkih i fizičkih simptoma, kao i između zadovoljstva na radnom mjestu. Studija donosi važne zaključke u svezi sa strategijom uplitanja, pošto je intelektualni umor jedno takvo prenapeto stanje, koje se javlja prije nego bilo koji intenzivniji pojavni oblik, primjerice bolesti koje se mogu dovesti u vezu sa stresom. Rano otkrivanje takvog stanja omogućava prevenciju od posljedica stresa.

Ključne riječi: učitelji, stres, intelektualni umor, modeli zahtjeva i resursa na radnom mjestu, zdravlje

CĂTĂLINA TUDOSE & FLORIN TUDOSE (str. 221)

Povijest psihoterapije u Rumunjskoj za vrijeme socijalističke diktature Nicolae Ceaușes-cua: Cilj je studije da prikaže stanje psihoterapije u vrijeme Ceaușescuove diktature (1965–1989). U posljednjim desetljećima prošloga stoljeća za razumijevanje značajki iskušanih psihoterapijskih odnosa neophodno je proučavanje iskrivljenosti osobnih veza u Rumunjskoj, otkrivanje i analiza uzroka koji su doveli do njih. Rumunjska je jedina država istočnog bloka, u kojoj su tijekom 45 godina, slijedivši staljinističke smjernice, jedan drugog naslijedila dva takva čelnika koji su vršili aktivnu ideološku djelatnost, dok su izrasli u strahopoštovane i nedodirljive vođe partije i države, ostvarivši nacionalno-komunističku (Gheorghe Gheorghiu-Dej) diktaturu, i diktaturu temeljenu na kultu ličnosti (Nicolae Ceaușescu). Usred takvih okolnosti poslije 1954. godine, djelatnost Rumunjskog psihopatološkog i psihoterapijskog društva prisilili su na kolosijek unutarnjih trvenja, ukinuli su Rumunjsku akademiju, a umjesto nje utemeljena Rumunjska narodna akademija usprotivila se freudizmu, psihosomatskim i behaviorističkim učenjima. Iako je nisu otvoreno ukinuli, ali su psihoterapiju proglasili nesuglasnom s primitivnim marksističkim učenjima. Studija prikazuje napore stručnjaka poslije 60-ih godina, posredovanjem kojih su tiskana djela koja su razglabala razne oblike psihoterapije, upoznavši stručnjake s njihovim osnovnim načelima. Pojavili su se psiholozi i psihijatri (specijalisti za duševne bolesti) koji su raspolagali sa sklonošću ka inicijativi. Stručna literatura nastala u posljednjim desetljećima diktature već je opisala psihoterapijske metode, ali je još samo sa margine doticala psihoanalizu, kognitivne i grupe terapije, odnosno metode obiteljske terapije. Doduše otvoreno nisu zabranili psihoterapijsku praksu, ali oblikovatelji zdravstvenog sustava nisu ohrabivali prijavljene s inicijativama takvih obilježja, dok su forumi akademije-s malo iznimaka- iskazivali neprijateljsko ponašanje prema različitim tipovima psihoterapije, osobito prema onima koji su bili psihoanalitički usmjereni, prema kojima su se odnosili s davno nastalim refleksima otpora. Ovaj položaj možda je objašnjavao onu eksplozivnu energiju, kojom su se, nakon 1989. osnovane grupe, društva najraznovrsnijeg usmjerenja ubacila u izvođenje raznih obrazovnih i praktičnih djelatnosti, u postavljanju strukturalnih obrazovanja službenim.

Ključne riječi: psihoterapija, Rumunjska, državni socijalizam, diktatura, povijest, retrospektiva, pomoćno zanimanje, Ceaușescu, psihoanaliza